NEDERLANDSE SAMENVATTINGEN VAN ARTIKELEN IN BASTERIA (1972)

Het ligt in de bedoeling op onregelmatige tijdstippen voor de leden van de vereniging samenvattingen van artikelen in Basteria in vreemde talen (tenminste wanneer een dergelijke samenvatting niet reeds ter plaatse beschikbaar is) in het Correspondentieblad te geven.

In Vol. 36, No.1 verscheen de beschrijving van Atlanta tokiokai door Van der Spoel & Troost; het gaat hier om een nieuwe soort van de groep Heteropoda, die uit in het plankton levende kleine slakjes met soms eigenaardige schelpjes bestaat. De soort, genoemd naar de Japanse zoöloog Tokioka, is maximaal 2.3 mm groot en is voorlopig uitsluitend bekend uit de Caraïbische Zee (West-Indië). In dezelfde aflevering is een artikel van de hand van Spaink gepubliceerd over fossiele Astarte uit boringen of van het strand van Nederland. Het gaat om de volgende nieuwe soorten en ondersoorten:

Astarte alternicostata van Miocene of misschien ook Pliocene boringen, A. irregularis van het Boven-Plioceen (Westerschelde, boringen, ook uit Engeland) en A. mutabilis

altenai, eveneens van het Boven-Plioceen (Westerschelde en boringen) en genoemd naar Dr. C.O. van Regteren Altena. Daarnaast wordt nog een nieuwe naam gegeven in de plaats van een al eerder vergeven naam: Astarte omalii latecostata van het Boven-Plioceen (Westerschelde, boringen, ook uit Engeland).

Vol. 36, No. 2-5, de feestbundel Van Regteren Altena, bevat verschillende artikelen over tweekleppigen, nl. door Mevr. Nijssen-Meyer, die Propeleda platessa (familie Nuculanidae) van Suriname bespreekt, Mevr. de Rooij-Schuiling, die het nieuwe geslacht Regterenia voorstelt voor de afwijkende Zuid-Afrikaanse soort Donacilla africana (Mesodesmatidae) en Mej. Turner, die een merkwaardige borende soort van de diepzee beschrijft, die eveneens in een nieuw voorgesteld geslacht geplaatst wordt: Xylopholas altenai (Pholadidae). De maximale diepte waarop deze boorders werden aangetroffen was 2550 m, waar de dieren in de schaal van een gezonken kokosnoot boorden. Deze soort is aan beide kanten van de Atlantische Oceaan, nl. bij Florida en bij Gabon, opgedregd.

Van Urk zet in dit deel zijn werk aan de familie Solenidae voort met een artikel over fossiele Ensis van Amerika. Hij onderscheidt vijf soorten Ensis, waarvan één nieuw, die E. altenensis genoemd wordt, een inventieve combinatie van de namen Ensis en Altena naar wie de soort genoemd is. Overigens wordt bij het onderscheiden gebruik gemaakt van de al in vorige artikelen besproken kenmerken van de schelp. Spaink beschrijft een buitengewoon interessante vondst, een nieuwe tweekleppige schelp uit de Noordzee, iets wat nu bepaald niet iedere dag voorkomt. Hij plaatst de soort ook nog in een nieuw geslacht: Altenaeum nortoni (familie Condylocardiidae). Het is wel een miniscuul schelpje, maximaal nog geen 1,5 mm lang. De nieuwe soort doet enigszins denken aan de door Van der Meulen in 1951 in Basteria beschreven Glibertia prosperi. De ouderdom variëert van Eemien tot vermoedelijk recent.

Van der Spoel geeft een overzicht van de Gymnosomata, een orde van de Gastropoda Opisthobranchia, waarin hij 62 systematische eenheden op het niveau van soort of daaronder onderscheidt; het geheel wordt samengevat in 18 geslachten. De systematiek van deze groep is moeilijk, wat o.a. blijkt uit de synoniemie en het verplaatsen van soorten van het ene geslacht naar het andere. De systematische lijst wordt vergezeld van 41 commentaren, die vaak het hoe en waarom van een bepaalde klassifikatie (trachten te) verklaren. Coomans bespreekt het geslacht Pachybathron dat waarschijnlijk eerder tot de Marginellidae dan tot de Cassididae gerekend moet worden. Dit geslacht blijkt uit slechts twee soorten te bestaan, nl. P. cassisiforme en P. cypraeoides (syn. P. marginelloideum). Eerstgenoemde soort is zeldzaam en vermoedelijk alleen gevonden bij St. Vincent (West-Indië); P. cypraeoides is bekend van Aruba, Bonaire en Curaçao en wellicht ook Jamaica. Het kleurpatroon van deze laatste variëert nogal, terwijl ook de kleur van de schelpen na verloop van tijd verandert.

-Artikelen-

Artikelen over landmollusken zijn o.a. van de hand van Gittenberger, Forcart, en Zilch. Gittenberger behandelt het geslacht Planogyra (familie Valloniidae) in Europa; dit geslacht was tot voor kort alleen uit Noord-Amerika bekend, Vallonia astoma, ook vermeld onder de namen Spelaeodicus astoma en Pleuropunctum micropleuros, hoort thuis in het geslacht Planogyra. De anatomie van dit geslacht verschilt weinig van die van Vallonia, maar het verschil in microsculptuur van de schelp is aanzienlijk. Een en ander wordt toegelicht aan de hand van foto's gemaakt met een rasterelectronenmicroscoop. Forcart beschrijft de landnaaktslakken van het Griekse eiland Rhodos; hij vermeldt Milax pageti (een nieuwe soort genoemd naar Dr.Paget van het museum te Wenen), Milax altenai (eveneens nieuw), Lehmannia flava, Mesolimax brauni, Deroceras jaeckeli neuteboomi (een nieuwe ondersoort, waarvan een van onze leden peetvader is) en D.rhodensis (eveneens nieuw). Deze soorten en ondersoorten behoren tot de families Milacidae en Limacidae. Zilch stelt een nieuw geslacht in de familie Enidae voor, Altenaia, met als typesoort Bulimus connivens van Angola. Daarnaast wordt ook Conulinus kaokoensis van Zuidwest-Afrika in dit geslacht geplaatst. Het gaat hier om afwijkende woestijnbewoners, die op grond van de anatomie van de geslachtsorganen bij het Zuidoostafrikaanse geslacht Edouardia ingedeeld zouden moeten worden.

Dance wijdt een artikel aan twee boeken van William Wood (1774-1857), nl. "General Conchology" en "IndexTestaceologicus". Wood, aanvankelijk medicus, later boekhandelaar en uitgever, bleef steken in zijn veel te grote plannen, nl. een werk te schrijven waarin elke toenmalige schelpensoort afgebeeld werd. De "General Conchology" behandelt tenslotte slechts de keverslakken, zeepokken (destijds als weekdieren beschouwd) en enige tweekleppigen. De "Index Testaceologicus" beoogde min of meer hetzelfde, maar op een veel bescheidener schaal. De geschiedenis van dit interessante werk wordt nagegaan, waarbij o.a. blijkt dat zowel met de platen als met de namen vreemd omgesprongen is. Een aantal afgebeelde exemplaren bevindt zich in het Brits Museum te Londen en deze hebben bijgedragen bepaalde aspecten van Wood's werk nader te belichten.

A.C. van Bruggen